

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשנט

ערב שבת-קודש

פרשת בשלח

י"ב בשבט ה'תשס"ט

שנת הקהל

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ב בשבט ה'תשס"ט — י"ט בשבט ה'תשס"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ב בשבט	הלי כלים. פרק כא-כג.	הלי טוען ונטען פרק ה.	מ"ע קד.
ש"ק	י"ג בשבט	פרק כד-כו.	פרק ו.	מ"ע צו.
א'	י"ד בשבט	פרק כז-כח. הלי מקואות.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ז.	מ"ע קט.
ב'	ט"ו בשבט	פרק כד-בד.	פרק ח.	מ"ע קט.
ג'	ט"ז בשבט	פרק ה-ז.	פרק ט.	מ"ע קט.
ד'	י"ז בשבט	פרק ח-י.	פרק י.	מ"ע קט.
ה'	י"ח בשבט	פרק יא. הט לבי וגוי. ספר נזיקין והוא ספר אחד עשר.. הלי נזקי ממוך.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מ"ע קט. רלז.
ו'	י"ט בשבט	פרק ג-ה.	פרק יב.	מ"ע רמ.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ב בשבט	4:30	5:17	5:38	6:36	9:11	11:55	12:25	5:19.9	5:45
ש"ק, י"ג בשבט	4:29	5:16	5:37	6:35	9:10	11:55	12:25	5:20.8	5:46
א', י"ד בשבט	4:28	5:15	5:37	6:34	9:10	11:55	12:25	5:21.7	5:46
ב', ט"ו בשבט	4:28	5:14	5:36	6:33	9:09	11:55	12:25	5:22.6	5:47
ג', ט"ז בשבט	4:27	5:14	5:35	6:33	9:09	11:55	12:25	5:23.5	5:48
ד', י"ז בשבט	4:26	5:13	5:34	6:32	9:09	11:55	12:25	5:24.3	5:49
ה', י"ח בשבט	4:25	5:12	5:34	6:31	9:08	11:55	12:25	5:25.2	5:50
ו', י"ט בשבט	4:24	5:10	5:32	6:29	9:07	11:55	12:25	5:26.9	5:51

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
בשלח	4:42	5:57	4:57	5:58	4:47	5:56	5:00	5:59
יתרו	4:48	6:02	5:03	6:04	4:53	6:02	5:07	6:05

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

עכשיו הזמן לעבודה למעלה מטעם ודעת

מה בין שירת מרים לשירת דבורה • מעלת המלכות בעבודת האדם - עבודה בקבלת עול ללא חישובים אישיים • עבודה שלמעלה מטעם ודעת התגלתה דווקא בפנימיות התורה, וזו הסיבה לריבוי המופתים, מהבעל-שם-טוב ואדמו"ר הזקן • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

כמוכן מהמבואר באגרת-הקודש⁴ ש"חיי הצדיק (היינו חייו הגשמיים) אינם חיים בשריים כי אם חיים רוחניים שהם אמונה יראה ואהבה".

ואף שישנו הסיפור⁵ אודות תלמידי הבעל שם טוב שהצטערו על שהרהרו בו, עד שהראו להם בהיכלות דגן-עדן שמשה רבינו לומד עם תינוקות של בית רבן את הפסוק⁶ "ותצחק שרה גו'", ומסביר להם שאין מקרא יוצא מידי פשוטו⁷, ואם תאמרו איך אפשר שיהיה אצלה ספק במאמר השם, "תדעו אשר זהו מצד הגוף, ואשר גם גוף קדוש, בשר הוא", - ולהעיר, שעניין זה נאמר אפילו בנוגע לשרה, שגדלה מעלתה עד שהיתה מעין חוה⁸,

[כלומר: עם היות חוה בדרגא נעלית יותר משרה, ומטעם זה לא נמנית חוה בין האמהות, להיותה נעלית מהן, מכל מקום, היתה מעין חוה. ולכן נתקן על-ידיה

א. יום שבת קודש זה, י"ג שבט, הוא היארצייט של הרבנית הצדקנית¹ אמו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו - כהקביעות שהיתה בשנת ההסתלקות (תש"ב) ש"ג שבט חל ביום השבת-קודש פרשת בשלח.

כ"ק מו"ח אדמו"ר לא היה אז בביתו², ולא ידע על-דבר ההסתלקות, ובמילא ערך התוועדות ביום שבת-קודש זה³.

ומובן, שעניין זה (שכ"ק מו"ח אדמו"ר לא היה בביתו באותה שבת, והוצרך לערוך התוועדות) הוא בהשגחה פרטית, שהרי כל העניינים הם בהשגחה פרטית, ובפרט עניינים הקשורים עם תורה ומצות, ובפרט עניינים הקשורים עם נשמה כללית וגוף כללי - שהרי אצל צדיק, גם הגוף הגשמי הוא גוף כללי,

(4) ביאור לסי' ז"ך (קמו, ב).

(5) אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תנד.

(6) וירא יח, יב.

(7) שבת סג, א. וש"נ.

(8) ראה ב"ב נח, א.

(1) מרת שטערנא שרה נ"ע זי"ע.

(2) בהיותו בביקורו בעיר שיקאגא (ראה קונטרס ביקור שיקאגא בתחילתו).

(3) ראה גם רשימת היומן ד"שכט תש"ב" (נדפס ב"רשימות" חוברת ה בתחלתה).

זה **בשר**, מה שאין כן בצדיקים, גם הבשר הגשמי ממש הוא רוחניות וקדושה.

ובמילא מובן שאצל צדיקים כל העניינים הם בהשגחה פרטית, כולל גם העובדה שכ"ק מו"ח אדמו"ר לא היה בכיתו בשבת הנ"ל, והוצרך לערוך התוועדות.

ב. העניינים שדיבר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהתוועדות הנ"ל - נדפסו כבר¹⁸, ולכן אחזור פתגם אחד בקיצור:

כ"ק מו"ח אדמו"ר דיבר אז אודות מנהגי ישראל שנקבעו עליידי המהר"ל מפראג, ומהם - שבשבת שירה זורקים מזון לתרנגולים ולציפורים (תחילה לכייתות, ואחר-כך גם לאלה שבחוץ, בגלל השבת)¹⁹, זיכרון לכך שבקריעת ים סוף נתנו פירות-ים לציפורים²⁰.

ועלפי מנהג זה, מובן, שעניין קריעת ים סוף ישנו לא רק בשביעי של פסח, אלא גם בשבת שירה, ואדרכה, מנהג זה אינו בשביעי של פסח, אלא בשבת שירה דווקא.

ג. וכשיחה נוספת²¹ דיבר כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות מעלת הנשים המודגשת בפרשת שירה - בשירת מרים, ובשירת דבורה שכהפטרה דשבת שירה דווקא (מה שאין כן בשביעי של פסח, שמפטירין בשירת דוד)²².

ומהחילוקים שביניהם:

שירת מרים - היא טפל לשירת משה: "אז ישיר משה גו"²³, ואחר כך "ותען להם מרים גו"²⁴. מה שאין כן שירת דבורה - נאמר בתחילתה "ותשר דבורה וברק"²⁵, ובשירה עצמה - עיקר ההדגשה היא בנוגע

מה שקלקלה חוה בחטא עין-הדעת, כדאיתא בזהר⁹ "אתת חוה כו' אתת שרה ונחתת וסלקת כו'".

וחוה היתה מעין אדם הראשון, ולא מבעי למאן-דאמר¹⁰ "פרצוף", "שני פרצופין בראו תחלה כו' וצלחו לשנים ועשה מן האחד חוה", שלפי זה היתה בודאי דומה לאדם הראשון, אלא גם למאן-דאמר¹⁰ "זנב" (ולכן הוצרך להיות "ויבן ה' אלקים את הצלע גו' לאשה"¹¹), היתה דומה לאדם. - והיינו, שעניין "ויבן" הוא בסדר השתלשלות, אבל למעלה מסדר השתלשלות הרי זה באופן ד"שני פרצופין", ולכן, גם כפי שנמשך בסדר השתלשלות הרי היא דומה לאדם],

שהיה יציר כפיו של הקב"ה¹², ובכלל בתורת החסידות לא מתפעלים כל-כך ממעלתו של אדם הראשון - ביחס למעלתו של רבי חסידי ("א' חסידישן רבי"ן"¹³, שבודאי גדלה מעלתו ממעלת אדם הראשון¹⁴. ואף שידוע¹⁵ "הלשון מרבינו ז"ל שאמר . . שאדם הראשון היה . . למעלה מהבעל שם טוב והאריז"ל וגם מרשב"י" - הרי זה רק מצד מעלת גופו של אדם הראשון¹⁶, שהיה יציר כפיו של הקב"ה],

ומבלי הבט על גודל מעלתה של שרה (מעין חוה, מעין אדם הראשון), הנה יש עניינים שהם מצד הגוף כו', כיון ש"גם גוף קדוש, בשר הוא" -

הרי הפירוש ד"בשר הוא" - אינו אלא בערכם דווקא [וכיון שבערכם בשר הוא, לכן, בריבוי ההשתלשלות בא הסיפור לתשב"ר באופן שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, אבל האמת היא שאצל צדיקים גם הבשר הגשמי הוא רוחניות וקודש. ולהעיר, שגם בנוגע לכל בני-ישראל מצינו הלשון קדושה בנוגע לבשר הגוף¹⁷, אבל אף-על-פי-כן הרי

18 בקונטרס ביקור שיקאגא ע' 60 ואילך (סה"ש תש"ב ע' 73 ואילך).
19 ראה גם הערת כ"ק אדמו"ר שם.
20 ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 521 ואילך.
21 אולי הכוונה לשיחת אחש"פ תרח"ץ (נדפסה בסה"ש תרח"ץ ע' 277 ואילך).
22 ראה גם לקו"ש ח"א ע' 139 ואילך.
23 פרשתנו טו, א.
24 שם, כא.
25 ס' שופטים ה, א.

9 ח"א קכב, ב.
10 ברכות סא, א.
11 בראשית ב, כב.
12 ב"ר פכ"ה, ה. קה"ר פ"ג, יא (ב).
13 להעיר מלקו"ד ח"ד תשה, א. סה"ש תרצ"א ע' 155.
14 כ"ק אדמו"ר אמר (בבת שחוק) שמסתמא לא יתפרסמו הדברים, כיוון שנאמרים ביום הש"ק, ללא סרט-הקלטה.
15 אוה"ת ענינים ע' פו. וש"נ.
16 ראה אוה"ת שם.
17 ראה זח"ג ע, ב. שו"ע אדה"ז או"ח (מהרו"ב) סוס"ד.

גם העבודה שלמטה מטעם ודעת, שרשה - ובמילא גם ענינה - הוא העבודה שלמעלה מטעם ודעת (כמדובר בהמאמר²⁹).

ואם אין יכולים להגיע למדרגה זו בסדר והדרגה - צריכים לילך למעלה מסדר והדרגה, שזהו עניין הריקוד לפני הכלה, שריקוד הוא עניין ההילוך שלמעלה מסדר והדרגה (כמדובר במאמר³⁰).

ויש להוסיף בזה, שעניין הריקוד הוא למעלה גם מבחינת הכלה, כתורת הבעל שם טוב³¹ בפירוש מאמר רז"ל³² "כיצד מרקדין לפני הכלה". ולהעיר מהמבואר בליקוטי תורה³³ בעניין ב' ו

לדבורה: "עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר"²⁶. ויש לבאר זה על-פי המבואר בדרושי חתונה²⁷ שישנו העניין שהכלה משפיעה לחתן, שזהו מצד מעלת ספירת המלכות ששורשה בבחינת רישא-דלא-אתידע.

והסדר בזה - שתחילה ישנה השפעת החתן להכלה, שעל זה נאמר "משמח חתן וכלה", "שהכלה היא המלכות מקבלת האור על-ידי החתן ז"א"²⁸, ואחר כך ישנו העניין ששניהם שווים, "קול חתן וקול כלה", ואחר כך ישנו העניין שהכלה משפיעה לחתן, שזהו עניין "משמח חתן עם הכלה", "שעל-ידי הכלה הוא

אין להסתפק בעבודה שעל-פי טעם ודעת, אלא יש צורך גם בעבודה דקבלת עול, שהוא עניין שטות דקדושה

בחינות כלה, "האחד מלשון כליון שמכלה ומבלה הכל . . והב' מלשון כלתה נפשי כו", ועניין הריקוד הוא למעלה גם מבחינת הב' דכלה, שאינה אלא עניין של כלות הנפש בלבד, ולא באופן שהוא בעצמו מגיע למדרגה זו ("ער ווערט ניט די זאך אַליין").

ה. וכאשר העבודה היא באופן של שטות דקדושה שלמעלה מטעם ודעת - פועלים שגם ההנהגה מלמעלה תהיה באופן כזה, ללא מדידות והגבלות.

ועל דרך שמצינו אצל רבי פנחס בן יאיר שאמר ל"גינאי נהרא" "חלוק לי מימך ואעבור בך . . חלק ליה"³⁴, כי, מצד העבודה שלמעלה מטעם ודעת

משמח את החתן²⁸, שעניין זה יהיה לעתיד לבוא, שאז תהיה ספירת המלכות (כלה) למעלה מז"א, כיון שיתגלה שורשה בבחינת רדל"א. ועניין זה מרומז גם בתורה - שתחילה נאמר "אז ישיר משה גו' ותען להם מרים גו'", ששירת מרים (אשה, מלכות) טפלה לשירת משה; אחר כך נאמר "ותשר דבורה וברק", ששניהם שווים; ואחר כך נאמר "עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר", ששירת דבורה היא העיקר.

ד. וענינו בעבודה:

מעלת ספירת המלכות שתתגלה לעתיד לבוא - מורה על מעלת העבודה דקבלת עול. וההוראה מזה - ובפרט בדורות האחרונים שנתגלה עניין זה - שאין להסתפק בעבודה שעל-פי טעם ודעת, אלא יש צורך גם בעבודה דקבלת עול, שהוא עניין שטות דקדושה, שכן, בקדושה,

(26) שם, יב.

(27) ראה ד"ה לכה דודי דש"פ תצא, י"ג אלול תשי"ד פ"ה (תורת מנחם - התוועדויות חי"ב ע' 197 ואילך. סה"מ מלוקט ח"א ע' מו). וש"נ.

(28) תו"א ס"פ ויגש.

(29) ד"ה באתי לגני דיו"ד שכט פ"ב ואילך (לעיל ע' 205 ואילך).

(30) חסר עוד אריכות הדברים (המו"ל).

(31) ראה כתר שם טוב סקע"ט.

(32) כתובות טז, סע"ב.

(33) דרושי שה"ש בתחלתן.

(34) חולין ז, א. וראה לקו"ת תזריע כב, ג. וראה גם שיחת מוצש"ק פ' בשלח, יו"ד שכט תשי"ז סל"ט ואילך. (תורת

מנחם - התוועדויות חי"ט ע' 58). ד"ה היושבת בגנים תשכ"ט סה"מ באתי לגני ח"א ע' רנ.

בטלים כל ההגבלות.

ו. ובפרטיות יותר:

תורה בכלל היא בעל-הבית על מציאות העולם, כדאיתא בירושלמי³⁵ על הפסוק³⁶ "לא-ל גומר עלי", שעל-ידי פסק ההלכה של בית-דין משתנית מציאות העולם, שבתוליה חוזרין, וכיוצא-בזה.

אמנם, בזה גופא ישנו חילוק בין אופן הפעולה מצד גליא דתורה לאופן הפעולה מצד פנימיות התורה:

העניין ד"לא-ל גומר עלי" שמצד גליא דתורה - אינו מופת שהוא באופן של אי-התחשבות עם הטבע לגמרי, כי אם, שטבע העולם נעשה כפי פסק התורה, אבל עדיין ישנה הגבלת הטבע.

מה שאין כן מצד פנימיות התורה - כיון שעל-ידי נעשית העבודה באופן של שטות דקרושה שלמעלה מטעם ודעת, שקשור עם גילוי עצם הנשמה - אזי מתבטלים לגמרי כל הגבלות הטבע, שזהו עניין המופתים.

ז. ועל-פי זה יובן הטעם שעיקר גילוי המופתים

היה על-ידי הבעל שם טוב³⁷ - כיון שהבעל שם טוב גילה פנימיות התורה, ובמילא גם העבודה שלמעלה מטעם ודעת, שמצד זה מתבטלים כל הגבלות הטבע, שזהו עניין המופתים.

וכמו כן היו מופתים אצל רבינו הזקן, כידוע³⁸ הפתגם שאצל רבינו הזקן התגלגלו מופתים, אלא שלא היה פנאי להגביהם... כיון שהיו שקועים בלימוד פנימיות התורה.

אמנם, בימינו אלה שלא שקועים כל כך ("מ'איז ניט אויף אזוי פיל פאָרטרונקען") בלימוד פנימיות התורה, ובפרט שמצד התגברות החושך כפול ומכופל צריכים מופתים בחיי היום יום - צריכה³⁹ להיות ההנהגה עתה באופן של מופתים, למעלה מהטבע⁴⁰, עדי קיום היעוד⁴¹ "וראו כל בשר גו'", שיהיה הגילוי דלמעלה מהטבע - בטבע.

(מהתוועדות ש"פ בשלח, י"ג שבט, ה'תשט"ו.
'תורת מנחם' כרך יג עמ' 260-265, בלתי מוגה)

37 ראה ספר החקירה להצ"צ נ, סע"א. סה, סע"א.

38 אגרות-קודש אדמו"ר מוהריי"צ ח"ב ע' צד.

39 ראה גם שיחת ש"פ בשלח, י"ב שבט דאשתקד סכ"ה (תורת מנחם - התוועדויות חי"א ע' 70). וש"נ.

40 חסר קצת (המור"ל).

41 ישעי' מ, ה.

35 כתובות פ"א ה"ב. וש"נ.

36 תהלים נז, ג.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

יהודים, צאו מן הגלות!

לבקש את הגאולה בקול גדול

אפילו פעולה אחת של יהודי אחד, יש בכוחה לפעול את הגאולה האמיתית והשלימה - כפסק דין הרמב"ם: "צריך כל אדם שיראה עצמו . . . וכן כל העולם חציו זכאי וכו', עשה מצווה אחת, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה". על-דרך משל לכף מאזניים שקולה, שאפילו "משהו" יכול להטות לכף זכות.

ויש להוסיף, שבזה נכללת גם הפעולה לעורר אודות התקווה והציפייה והדרישה על-דבר ביאת המשיח (דבר המקרב ופועל את ביאת המשיח), אשר גם בעניין זה מודגש הכלל ד"המעשה הוא העיקר" - לצעוק ולבקש בפועל ממש!

ועל-דרך שמצינו בנוגע לכללות עניין התפילה - שעם היותה "עבודה שבלב", "אי זו היא עבודה שבלב . . . זו תפילה", מכל-מקום אין להסתפק כוונת הלב ובמחשבה בלבד (אף-על-פי שבוודאי יודע הקב"ה מה שמכוון בליבו ומחשבתו), אלא צריך להיות דיבור בפה דווקא. שכן ביחד עם העילוי ד"קלא פנימאה", הרי "לא יתפלל בליבו בלבד, אלא מחתך הדברים בשפתיו, ומשמיע לאוזניו", היינו, שה"קלא פנימאה" הוא באופן שחודר את כל כוחות נפשו, עד שנמשך ומתגלה בדיבור ממש.

ומכיוון שכן, צריכים לצעוק בכל כוחות הנפש ובקול גדול: "עד מתי", "דאלאי גלות" [=הלאה הגלות]!!

[ופשוט: שאין סתירה לזה ממאמר רז"ל "המשמיע קולו בתפילתו הרי זה מקטני אמנה" - שהרי עניין זה אינו אלא כאשר יש מקום לחשוש שכוונתו בהשמעת קולו הוא "כאילו אין הקב"ה שומע תפילת לחש", מה-שאינ-כן כאשר השמעת הקול היא "כדי לכוון יותר"].

והעיקר, כאמור, גאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו בפועל ממש.

(משיחת שבת פרשת בשלח, שבת שירה, ט"ו בשבט תשמ"ו - התועודיות ה'תשמ"ו, כרך ב' עמ' 508)

לצעוק ולבקש מתוך שמחה

ישנם הטוענים שצריכים אמנם לצעוק "עד מתי", אבל אף-על-פי-כן מכיוון שנמצאים ביום השבת, ש"אין עצב בו", ואדרבה: "וקראת לשבת עונג" - אין מקום לצעוק "עד מתי", שהרי צעקה זו קשורה עם הצער על הגלות!

על כך אומרים להם - אדרבה, תצעקו "עד מתי" מתוך שמחה! ובמכל שכן וקל וחומר: אם כל עניין של תורה ומצוותיה צריך להיות מתוך שמחה, הרי על אחת כמה וכמה שבנוגע למצווה רמה ונישאה כהיציאה מהגלות, יציאת כל בני-ישראל והשכינה מהגלות - בוודאי ובוודאי שצריכה להיות מתוך שמחה הכי גדולה! ומכיוון שכן, צעק "דאלאי גלות" מתוך "שטורעם" ושמחה גדולה!

...ולכן מכריזים עוד הפעם: "אידן, גייט אַרויס פון גלות" ... [=יהודים, צאו מן הגלות]!.

יש לכם שאלות וקושיות - השאירו אותם בגלות, או שתיקחו איתכם גם את השאלות והקושיות, ו"תשבי יתריך קושיות ואיבעיות", ובכל אופן, העיקר הוא - "גייט אַרויס פון גלות"...

(שם עמ' 527-528)

מצוות התלויות בארץ

חשיבות ידיעת ההלכות לתושבי ארץ-הקודש ולמבקרים בה
• הרבי מורה לשלוחים המגיעים לארץ לרכוש ידיעות במצוות האלה • עם זה, נזהר הרבי מהספקות הקשורים בכשרות הפירות וכו', ומבקש שלא להביא להתוועדויות דברים החייבים בתרומות ומעשרות • לרגל ראש-השנה לאילנות, ט"ו בשבט

לארץ-ישראל . . כן אמר משה הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מותקיימין אלא בארץ-ישראל, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן עלי-ידי.

והרי הדברים קל וחומר: ומה משה רבינו, שגם ללא הכניסה לארץ היתה עבודתו את ה' בתכלית השלימות . . אף-על-פי-כן נתאווה להכנס לארץ כדי לקיים את המצוות התלויות בארץ - שאר כל ישראל, שאינם בערך לשלימותו של משה רבינו, על אחת כמה וכמה שמתאווים להכנס לארץ כדי שתהיה אצלם השלימות דקיום המצוות התלויות בארץ.

והרבי ממשיך ומוסיף:

דיוקו של אדמו"ר הזקן בלשון "יתקיימו כולן על-ידי" (ולא שאקיים כל המצוות) - "דהמצוות עצמן כשהיו נעשים על-ידי משה יהיו מבחינה עליון יותר כו' " (לקוטי תורה סוכות פא, סוף עמוד ב' ואילך).
 ויש לומר, שמעין זה הוא גם בכל-אחד ואחד מישראל - מצד ניצוץ משה רבינו שבקרבו (ראה תניא פרק מב).

אחריות מיוחדת על הנוסעים לארץ-ישראל

"הרי ישנם בארץ-ישראל כמה חיובים שאינם

בח' אדר תשי"ג כותב הרבי להרה"ג ר' דוד אסף מחיפה (אגרות קודש כרך ז, עמ' קפג):

באתי בהצעתו במה שכבר דיברתי בכמה מקומות ותודה לא"ל שעלתה בידי, להנהיג בכל מקום לימוד ברבים שיעור על-כל-פנים של איזה רגעים דהלכות המצוות הנוגעים למעשה בחיי היום יומים . . ולהדריך בארץ-הקודש תבנה-ותכונן הרי בוודאי ישנם גם-כן [=ספרי] לקוטים מהלכות הנוהגות בארץ בזמן הזה. וגודל הנחיצות בזה אינו דורש ביאור, והרי סוף-סוף הרי זה כל האדם את האלקים ירא ואת מצותיו שמור.

בהתוועדות אחרון של פסח תשמ"ג (התוועדות תשמ"ג כרך ג, עמ' 1343), אמר הרבי:

כשם שקיימת ההבדלה בין קודש לחול, כך קיימת ההבדלה בין ארץ הקודש לחוץ לארץ, ובהתאם לכך, ישנו חילוק בין המצוות שבארץ, למצוות שבחוץ לארץ, מצוות התלויות בארץ וכיוצא-בזה, היינו, שבכל מקום ישנם עניינים מיוחדים השייכים באופן מיוחד למקום זה, אף שתורה אחת לכולנו.

גודל הזכות

גודל הזכות באפשרות לקיים את המצות התלויות בארץ, בעוד התייחסות של הרבי לנושא: בנוגע לקיום המצוות התלויות בארץ - נאמר בגמרא (סוטה יד, א): "נתאווה משה רבינו ליכנס

המצב בארץ-הקודש תבנה ותכונן, לא רק על-ידי דיבור ומעשה סתם ועזר גשמי ורוחני בכללות, כי אם בתור שלוחים, ששלוחו של אדם כמותו, להראות דוגמא חיה לאחרים שמהם יראו וכן יעשו".

כשהרבי דיבר על השליחויות האלה בפעם הראשונה, בהתוועדות י"ט כסלו תשל"ו (שם עמ' 581), התבטא:

במשך הימים (או השבועות) הקרובים ייסעו עשרה יהודים - כדי ללמוד תורה ולקיים מצוות, ובמיוחד המצוות התלויות בארץ, ל"כולל" ולישיבת חב"ד בירושלים העתיקה.

וכן ייסעו עשרה יהודים לצפת . . . ויעסקו שם בלימוד התורה וקיום המצוות ובישוב הארץ כפשוטו.

והוסיף לאחר-מכן (בש"פ מקץ תשל"ו - שם עמ' 585):

עליהם ללמוד שם בהתמדה ושקידה הן נגלה והן חסידות, ובשעות הפנאי - לעסוק בהפצת היהדות בכלל ובהפצת המעיינות בפרט. ובכך נכלל, כמונב, גם קיום המצוות התלויות בארץ.

בהתוועדות יו"ד שבט תשל"ו ערך הרבי סיום על מסכת כתובות ונימק זאת בכך ש"שם מדובר גם-כן בעניין חביבות העלייה לארץ-הקודש" (שם עמ' 587). ובאותו מעמד הגדיר הרבי את מטרת השליחות ("עיקר עניינם של השלוחים הוא"): בניין הארץ ברוחניות ובניין הארץ בגשמיות, זאת על-ידי התורה ומצוותיה וכיוצא-בזה.

בהדרג על מסכת כתובות, שהשמיע הרבי ביו"ד שבט (וש"פ בשלח) תשל"ו, לכבוד נסיעת הקבוצה הראשונה של השלוחים, אומר בין השאר (אות ד'):

גם באיסור היציאה מארץ-ישראל יש שני עניינים (א) מחמת קדושת הארץ (וזה נוגע גם לקיום המצוות התלויות בארץ), (ב) מחמת בחירתו של הקב"ה בארץ-ישראל שניתנה לישראל. ובשולי השיחה באו דיונים נרחבים (ראה במיוחד הערות 31-30 שם). הרב מרדכי מנטליק, ר"מ ישיבת תומכי-תמימים המרכזית וחבר הנהלתה, שעמד בראש

בחוף לארץ, ולכן איתא בתשב"ץ (קטן - סתקנ"ט) שאם אינו בטוח בעצמו שיוכל להישמר במצוות אלו, אל ייסע לארץ - ישראל" - התבטא הרבי בהתוועדות יום ב' דחג-השבועות תשט"ז (תורת מנחם כרך טז, עמ' 3549). באותה הזדמנות ביאר הרבי את דברי התשב"ץ שלכאורה אינם מובנים וכן ענה על השאלה: וכי בחו"ל אין יצר הרע - עיין שם.

הרקע לשיחה זו - הרעיון שהעלה הרבי בדבר שיגור קבוצת תלמידים שלוחים לארצנו הקדושה. מטרת השליחות היתה לחזק את יושבי הארץ בכלל ואת חסידי חב"ד ותושבי כפר חב"ד במיוחד, לאחר האסון שאירע שם. כידוע, באור ליום ב' דראש חודש אייר תשט"ז, נרצחו חמישה תלמידים מתלמידי בית-הספר החקלאי בכפר-חב"ד, עם מדרים הי"ר, בידי מחבלים מסתננים.

כשנכנסו התלמידים השלוחים כליל ג' תמוז אל הרבי ל'יחידות', השמיע לפניהם שיחה מיוחדת ובה אמר (תורת מנחם כרך יז, עמ' 27):

עליכם ללמוד את העניינים השייכים במיוחד לארץ-ישראל, כמו דיני תרומות ומעשרות, וכן לידע את הברכות שאומרים כאשר באים לירושלים, משיגיע לצופים - כפי שנתבארו בספרים וקונטרסים שדנים בעניינים אלו, ובוודאי תלמוד ותחזרו זאת היטב, כיוון שמדובר [=לגביכם] אודות עניינים בלתי רגילים.

הרבי ציין: "הגם שתוכלו לשאול ולשמוע עניינים אלו מבני ארץ-ישראל, מכל מקום, מוטב שתלמדו ותדעו זאת בעצמכם!..."!

בניין הארץ

בגשמיות וברוחניות

בשנים תשל"ו, תשל"ז ותשל"ח שיגר הרבי קבוצות שלוחים לארץ-הקודש (ראה בארכיון ספר השליחות, קה"ת תשמ"ז, עמ' 580 ואילך).

"נאמר בעת התחלת השליחות", כתב הרבי מאוחר יותר, בראש חודש שבט תשל"ט (שם עמ' 612), "אשר כמה מטרות ותועלויות בנסיעתם ובשליחותם, נוסף על הכוונה העיקרית - ביסוס

בשנת תשי"ז ביקר איש תורני נכבד בארץ-הקודש, ובשובו דיווח לרבי דיווח מפורט על הביקור. הרבי הגיב בפליאה ('אגרות קודש' כרך טו עמ' תנב):

כן לפלא, שכנראה לא ניצל ההזדמנות לברכת הפרשת תרומות ומעשרות.

התלבטות בעניין מצות מארץ-הקודש

בשנת תשי"ד העלה אחד מאנשי רעיון "לקצור חיטים, לשמרם לבררם ולטחנם בארץ-הקודש במיוחד בשביל כ"ק אדמו"ר".
הרבי הגיב עליהם במכתב מ"א אייר תשי"ד ('אגרות קודש' כרך ט' עמ' כח-כט):

מה שכותב אודות התכנית למצה שמורה. הנה כיוון שקשור זה בענייני תרומות ומעשרות, עדיין לא באתי לידי מסקנא בעניין מסובך זה. כיוון שנמרחו בארץ (צבי לצדיק בשולחן-ערוך יורה דעה [סימן שלא סעיף יב]).
והרבי ממשיך:

ואף שלהנמצאים בארץ יש הנהגה ברורה ופשוטה בזה הרי בוודאי בדאי-אפשר שאני, מה שאין-כן להנמצאים בחוץ לארץ, ודי למבין, ובלי נדר כשתהיה איזה החלטה בזה אודיע.

שנה אחת (ראה התקשרות גיליון תרפ"ה עמ' 11) בליל א' דראש השנה לא הונח רימון על השולחן בבית כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ, מאחר שלא היה בנמצא רימון.

יהודי נשוא-פנים מארץ הקודש ת"ו עמד אז ואמר לרבי שהביא עמו רימונים מארץ-הקודש, והוא יודע בוודאות שהם נטולי כל חשש של תרומות ומעשרות וכיוצא-בהן. הרבי נטל את הרימון הביט בו, אך הניחו בצד בלי לומר דבר. בהמשך הזכיר שוב האורח בהתלהבות את הרימון שהביא, ומרוב התרגשות כמעט ככה. אך בסופו של דבר הפטיר הרבי: "מן הסתם כך נגזר; הבה נמשיך הלאה".

אמנם היו שנים (ראה 'המלך במסיבו' כרך ב' עמ' שיג ועוד) שהביאו רימונים מארץ הקודש

קבוצת השלוחים הראשונה תשל"ו, ונשלח ע"י הרבי ללוותם בשלב הראשון להגעתם לארצנו הקדושה - מסר לראש הממשלה דאז יצחק רבין את דברי הרבי ששמע ב'חידות' טרם נסיעתו (מקדש מלך כרך ב, עמ' 476):

"הרבי שליט"א שלח שלוחים, עדה קדושה לירושלים העתיקה ועדה קדושה לצפת עיר הקודש, שעניינם להשתתף בבניין הארץ ברוחניות, לעודד ולחזק את היהודים הנמצאים שם מכבר, בלימוד התורה ובקיום המצוות בהידור ובכלל זה מצוות התלויות בארץ..."

בין התנאים שהוצגו לשלוחים - נאמר במפורש (סיפורה של שליחות עמ' 33): לקיים המצוות התלויות בארץ.

כדי ללמד - יש ללמוד

בשיחת טלפון שהתקיימה אור ליום ג' פרשת תצווה תשל"ו בין הרה"ח ר' חנוך שי' גליצנשטיין, מנהל ישיבת תורת אמת אז, לבין מזכירות הרבי "אודות תפקידם של השלוחים (התלמידים) שיחיו לארץ הקודש ת"ו" (פורסמה ב'התקשרות' גליון שיב מדור זה עמ' 13) אנו מוצאים את הדרושיה הבא:

שאלה: מה הכוונה מצוות התלויות בארץ?

מענה: הם הרי מקיימים.

שאלה: האם לקבוע שיעור לימוד בזה?

מענה: הם הרי מקיימים, ממילא אין צורך

בלמוד [מיוחד]. אך מכיוון שכאשר ייקלעו למקום [ש]שם ישנה חלישות במצוות התלויות בארץ, ועליהם [מוטל הרי] לעודד וכו' אודות עניין זה - צריכים לדעת הדינים.

בד' אלול תשמ"ה, במהלך כנס ל'צבאות השם', אומר הרבי (התוועדות תשמ"ה כרך ה' עמ' 2857): "מכיוון שבחודש אלול נמצא המלך בשדה - כידוע ביאור אדמו"ר הזקן - יש להוסיף במיוחד במצוות הקשורות עם "שדה", כמו: תרומות ומעשרות לכהן ולעני, וכמו כן מצוות חלה".
כלומר: בחודש אלול - יש לשים דגש מיוחד על מצוות התלויות בארץ.

זה אחר הפרשת תרומות ומעשרות וכל הדברים הטובים?..

בי"ד אלול תשכ"ז כותב הרב חמ"א חודקוב (צילום המכתב נדפס בספר 'ימי תמימים' כרך ג' עמ' 524. וראה גם שם עמ' 507) לרב אפרים וולף:

"כידוע ישנם מהבאים מאה"ק ת"ו הנהגים להעמיד משקה בעת ההתוועדות, ובאשר הבאים הם מחוגים שונים ומהם כאלה שאינם יודעים להיזהר וכן לדעת ברור בדבר הפרשת תרומות ומעשרות וכו', וקשה לעסוק בבירור הדבר בעת ההתוועדות, ובייחוד להשיב פניהם ריקם כדי שלא לביישם.

"לכן כעת התקנה שלא להעמיד כלל משקה משם, וכנ"ל שלא לבייש, ולזה נא לעורר את כל הנוסעים מארץ-הקודש ת"ו שלא יטריחו ואל יוציאו כסף לצורך וכו'".

ואכן, במכתב-חזור ששיגרה ופרסמה הנהלת ישיבת תומכי-תמימים המרכזית מיום כ' אלול תשכ"ז כ"הודעה לאנ"ש שיחיו" (נדפס שם עמ' 509), הועתקה ההוראה האמורה ככתבה וכלשונה (פתיחתה: "ממוזכרות כ"ק אדמו"ר שליט"א נתקבלה הודעה כדלהלן: כידוע.. וכו').

ובו ביום כותב הרב אפרים וולף לרב חדקוב (שם עמ' 510): "הודענו לאנ"ש בקשר לתקנה שלא להעמיד משקה מאה"ק".

כמה שנים לאחר מכן, בהתוועדות ש"פ ויקרא ג' ניסן תשל"ב ('שיחות קודש' תשל"ב כרך ב' עמ' 61), מוצא הרבי לנכון להבהיר זאת ברבים:

וכאן המקום להבהיר, כי ישנה שמועה כי אחדים שבדעתם להגיע להכא מארץ-ישראל ולהביא עמם עניני מאכל, כדי לפעול באמצעות זה עניין קירוב הדעת וכו' (ראה סנהדרין קג, ב. ובכ"מ).

אבל לגביהם הרי ישנו חיוב הפרשת תרומות ומעשרות, ויש כאלו שאינם (בקיאים די בעניינים אלו, או שלא) יודעים בכלל על דבר זה. לכן, כדי להבהיר מראש וכדי "שלא לבייש את מי שאין לו" מודיעים ומבקשים שלא יביאו לכאן דברים שיש שאלה לגביהם אם הם מחויבים בהפרשת תרומות ומעשרות.

והרבי בירר האם יודעים שאין זה ערלה ושנפדו תרומות ומעשרות ואמרו את נוסח הפדיון, ואז אכל מהם.

ומעניין לעניין:

אתרוגי כפר חב"ד היו מובאים לרבי עליידי נציגי כפר חב"ד והרבי היה נותן להם את ברכתו. אולם "בשנה שאחר שנת השמיטה, לא היו מביאים לרבי אתרוגים מכפר חב"ד" - אוצר מנהגי חב"ד תשרי עמ' רסט.

לעתיד לבוא יהיו הכול נאמנים

שנים רבות במהלך התוועדויות, בדרך כלל אחרי אמירת מאמר החסידות [בזמן שהרבי לא אמר מאמרי חסידות היה זה בסמיכות לסיום ההתוועדות], היה הרבי מחלק בקבוקי משקה לבעלי שמחה פרטיים (לרגל ברית, בר-מצווה, חתונה וכדומה). הסדר היה שבעלי השמחה היו מעמידים בקבוקים והרבי היה מוזג מהבקבוק מעט משקה לכוסו, ואז מוזג מכוסו חזרה לבקבוק, מנערו מעט בשתי ידיו (כשהוא הופך את הבקבוק כמה פעמים), מוזג מעט לכוסו של המקבל ומגיש לו את הבקבוק.

כשהיו בקבוקים רבים, מוזג הרבי תחילה מכל הבקבוקים לכוסו (וכשזה התמלא - גם לתוך כוס זכוכית נוספת), ולפני שמסר לכל אחד מהמביאים את הבקבוקים מוזג מכוסו לבקבוקים הנ"ל.

משנת תשל"ה פסק נוהג זה לבעלי שמחה פרטיים, אך המשיך ביתר שאת לגבי מנהלי מוסדות ועסקני ציבור עבור אירועים מרכזיים וכן שלוחים ברחבי העולם.

הרבי ביקש שמי שמקבל בקבוק יכריז לפני הקהל בקולם רם על הפעילות שלשמה הועמד הבקבוק, וכן - בשבת קודש - שיחלק מעט מהמשקה בין המסובים עתה, כדי שהדבר לא יהיה הכנה משבת לחול.

גם בחורים שהגיעו מארץ הקודש ל'קבוצה' בשנים הראשונות (תש"כ-תשכ"ט) הביאו עמם בקבוקים. אחדים מהם נשאלו עליידי הרבי: האם

כתב:

נתקבל ותשואות חן תשואות חן כי כוונתם רצויה ביותר וכו' -

על-פי הודעתי (ובפרהסיא וכו') מכבר שעל-פי מאמר חכמינו זכרונם לברכה שלא לבייש את מי שאין לו וכו' בקשתי שלא להביא כו' כל העניינים שצריך להיות הפרשת תרומות ומעשרות וכו' כשרות (השגחה וכו') בכלל שזה שייך גם בחו"ל - גם בנידון זה כן הוא. ואתם הסליחה.

ויראה גם מה שפרסם עורך המאור הרב מאיר אמסאל (ב"המאור" ניסן-אייר תשמ"מ עמ' 21), צוטט בשולי המכתב ב'מקדש מלך' שם.

ושב נחליץ הרבי להבהיר עניין זה בהתוועדות שבת קודש פרשת וישב תשמ"ז (התוועדיות תשמ"ז כרך ב' עמ' 115):

ענינה של התוועדות הוא - התעוררות על עניני יהדות, תורה ומצוותיה, עד להפצת המעינות חוצה, ואין לנצל מעמד זה כדי לקבל "הכשר" על "וודקא"!

ולכן, אין להכניס כי אם את סוג המשקה שהיו רגילים להכניס עד עתה, כלומר, להכניס משקה שאין שום ספק ושאלה על כשרותו (אפילו ספק דרבנן), מכיוון שבדקו ומצאו שהוא כשר בתכלית, למהדרין מן המהדרין, ולא סוגים אחרים.

וכאן הוסיף הרבי:

ובזה נכלל גם שלא להביא ולהכניס משקה מארץ-ישראל מצד עניני תרומות ומעשרות, ובפרט בשנה זו שניתוסף גם עניין השמיטה. ומה גם שאין צורך לטרוח ולהביא משקה מהתם להכא, בה בשעה שיכולים להשיג משקה כאן ללא כל טרחה.

[ולאותם הרוצים בדווקא להביא לכאן מוצרים כדי לגרום לקירוב הדעת - עצה לקנות מוצרים בחו"ל שאין בהם כל חששות - בכספי ארץ-ישראל, אז יהיה לכך אותה חשיבות, על דרך מה שנאמר "וצרת בכסף".]

ומהראוי להודיע דברים אלו לארץ-ישראל. את דבריו סיים הרבי במין מליצה:

בהגיע התקופה של "שבת ומנוחה לחי עולמים" - לא יהיו כבר הגבלות כלל, משום שהכול יהיו נאמנים על הפרשת תרומות ומעשרות, כדברי חז"ל ש"עם הארץ אינו משקר בשבת" (ירושלמי דמאי ריש פרק ד').

בהתוועדיות לא נותנים הכשר על 'משקה'

בתחילת חודש אלול תשל"ג הגיע לניו-יורק העסקן החסידי הרה"ח ר' משה-שלמה סלונים, כדי לגייס כספים ל"רשת אהלי יוסף יצחק". בין השאר מסר (באמצעות מזכירות הרבי) בקבוק משקה שהביא מארץ הקודש.

בתגובה כתב לו הרבי ('אגרות קודש' כרך כח עמ' 5ה):

תו"מ [=תרומות ומעשרות], שביעית וכו'?

ושוב: זה היה אחרי המאורע של שמיני עצרת תשל"ח. נוצר צורך להכין בעבור הרבי יין מיוחד ללא סוכר. בסמיכות לחודש ניסן תשל"ח הכין אחד מחשובי אנ"ש בארץ-הקודש ת"ו, על-פי בקשת אחד ממזכירי הרבי, 15 בקבוקי יין מהודר בתכלית עבור הרבי, ובנו שי' הביאו.

הרבי בתגובה ('מקדש מלך' כרך א' עמ' 43)

פרשת בשלח

ובני ישראל יוצאים ביד רמה (יד,ח)

ביציאת מצרים אנו מוצאים דבר והיפוכו: מצד אחד היתה יציאת מצרים מתוך חיפזון, "ואכלתם אותו בחיפזון" (בא יב,יא) וכן, "כי ברח העם" (בשלח יד,ה). מאידך גיסא, בני ישראל יצאו "ביד רמה", מלך-מלכיה המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו נגלה עליהם וגאלם גאולה שלימה, ותכף ומיד לאחר היציאה הוקפו בענני הכבוד ולא נחפזו עוד.

שתי תכונות אלה, המנוגדות לכאורה זו לזו, רומזות לשתי נקודות מרכזיות בעבודת השם: "סור מרע" - "לא תעשה"; ו"עשה טוב" - "עשה".

סור מרע - בשעה שקיים חשש של רע, יש 'לברוח' ממנו תיכף ומיד. בני ישראל, בהיותם במצרים, הבינו כמה שפל הוא הרע של מצרים, ולכן בהזדמנות ראשונה שניתנה להם לברוח משם, אצורצו בכל כוחם ומרצם וברחו משם מהר ככל האפשר.

ועשה טוב - עם זה, נהגו באופן ד"ביד רמה" ככל ענייני "ועשה טוב". אמנם, גם בכיוון של "ועשה טוב" נדרשת זריזות - "מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה" - אך בכל זאת אין הדבר מגיע לגודל החיפזון שבו יש לנקוט כשמדובר ב"סור מרע".

(מתוך מכתב כללי, ראש-חודש ניסן תשמ"ו. התוועדות תשמ"ו כרך ב, עמ' 863)

ויצעקו בני ישראל אל ה' (יד,י)

אמרו רז"ל (ב"ר פמ"ז): "האבות הן הן המרכבה". לפי זה - בני ישראל הם בדוגמת אופני המרכבה; צעקת בני ישראל ("ויצעקו בני ישראל אל ה'") היא בדוגמת שירת האופנים, שהיא "ברעש גדול". התעוררות זו של בחינת "אופן" דקרושה, גרמה ל"ויסר את אופן מרכבותיו" של פרעה, שהרי "זה לעומת זה עשה אלוקים", וכש"הקול קול יעקב" נשמע, אזיי אין "ידי עשיו" שולטות.

(אור-התורה נ"ך, כרך א, יחזקאל עמ' קעג)

ואתה הרם את מטך (יד,טז)

על הגאולה העתידה נאמר (ישעיהו יא) "והניף ידו על הנהר גו' והכהו לשבעה נחלים", ולא נזכר 'מטה'. מהו אפוא סוד ההבדל בין יציאת מצרים לבין הגאולה העתידה?

משה לא נזקק למטה כדי לקרוע את הים, אלא כדי לעורר ולהמשיך דין ועונש על מצרים, כמאמר רז"ל (שמות רבה פ"ט), "אין הקב"ה רודה את הרשעים אלא במקל". ואילו לעתיד-לבוא, שאז יתפרדו כל פועלי אוון, לא יהיה עוד צורך במטה.

("וככה" תרל"ז פרק קי"ט, עמ' קפט)

ויט משה את ידו על הים (יד, כא)

וארכין משה ית ידה על ימא בחוטרא רבא... וביה חקיק... תלת אבהת עלמא ושית אימהתא ותריסר שבטי דיעקב (תרגום יונתן)

על המטה שבו בקע משה את הים היו חקוקים שמות שלושת האבות, שש האימהות ושמות י"ב שבטי ישראל. ויש להבין, מדוע נחקקו על המטה שמות שש האימהות (ובכלל זה זלפה ובלהה), הרי "אין קורין אימהות אלא לארבע" (ברכות טז)?

אלא עניין קריעת ים־סוף ברוחניות הוא לפעול שהעולם התחתון, כפי שהוא במציאותו, יהיה כלי להשראת השכינה. כדי להביא את העולם למצב זה חייבת להיות עבודה פרטית דווקא, לתקן את כל פרטי העולם.

משום כך נקרע הים ל"ב גזרים (תנחומא), כנגד י"ב השבטים. כל שבט ושבט עבר בנתיב משלו וזאת כדי להדגיש את חשיבות העבודה הפרטית.

לכן נחקקו על מטהו של משה גם שמות כל שש האימהות, מכיוון שבכך באה לידי ביטוי החלוקה ל"ב שבטי ישראל.

ההוראה בעבודתנו: לא כרעת הסוברים שיש לחולל מהפכות ולתקן את הכלל כולו, בבת־אחת; עיקר הכוונה ותכליתה היא עבודה פרטית, בעניינים פרטיים, לבאר לעם את ההלכות הנצרכות בחיי היום־יום. בדרך זו, דווקא יוכשר העולם לגילוי אלוקות.

(ליקוטי־שיחות כרך ו, עמ' 304-305)

ויראו העם את ה', ויאמינו בה' ובמשה עבדו (יד, לא)

"ויראו העם את ה'" - היינו שם הוי' דלתתא, עלמא דאתגליא, שיש בו השגה, ושייך בו לשון יראה, יראת בושת, כמשל הרואה את המלך.

"ויאמינו בה'" - היינו שם הוי' דלעילא, עלמא דאתכסיא, שאינו נראה ומושג, ולא שייך בו בחינת יראה, כי אם בחינת אמונה.

(תורה־אור בשלח, סבא)

ויאמינו בה' (יד, לא)

לא נגאלו אבותינו ממצרים אלא בזכות האמונה (מכילתא בשלח יד, לא)

יש שני סוגי אמונה:

האחת היא אמונה שכלית. לדוגמה - אדם המאמין בקב"ה מפני שהגיונו מחייב כי "אין דבר עושה את עצמו". אמונה זו מבוססת, למעשה, על קיומה של הבריאה ונובעת ממנה, ומשום כך היא גם מוגבלת לאור האלוקי המצומצם בחוקי הטבע ומלוכב בהנהגת העולם. אין היא כוללת אור אלוקי שלמעלה מהנהגת הטבע וענייני העולם.

האמונה השנייה היא אמונה טבעית ופנימית. זוהי אותה אמונה הקיימת בלב כל יהודי ויהודי, הקשור בעצם מהותו לאלוקות ו'מונח' אצלו אלוקות, גם בדרגת האור העל־טבעי.

"בזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים" - מצרים, לשון מיצר, מסמלת את הגבלות הטבע. בני־ישראל התעלו תחילה מן ה"מיצר" הרוחני של הגבלות הטבע, ואז האירה אצלם אמונה שאינה מוגבלת לאור האלוקי המלוכב בטבע. בזכות אמונה זו, השנייה, יצאו אף מן המיצר הגשמי - יציאת מצרים כפשוטה.

(ליקוטי־שיחות כרך א, עמ' 239)

מקום התפילין של יד

מדידה נכונה

ס"ז, ומזה היה נראה דלברק הבית על כרחך שיעור התפילין קטנים מאוד. ואולי מקום יש בזרוע ברוחב גם כן לצד הנוטה להגוף, וכעין מה שכתב אדוני אבי זקני בדברי חיים ח"ב סי' ו' דמקום יש בראש ברוחב עיי"ש, ולפי דעתי מהברק הבית יש ראייה לאדוני אבי זקני, דעל כרחך בזרוע ברוחב ודו"ק, וכבר הארכתי בזה הרבה" ויא"כ עדיין צ"ע לדירן, שאין סוברין כלל כהדברי חיים בזה, וגם סוברים שכל התפילין צ"ל במקומן כדברי המשנ"ב שם, ע"ד מש"כ אדה"ז (להלן סי"ד) בתש"ר "וצריך להיות כל התפילין במקום שעושה קרחה".

(2) בקשר למה שכתב שבמדידה מסוימת יש שיעור אצל נער ב"מצווה - הפנינו זאת לרב השואל, ולפי דבריו אין הדברים נכונים במציאות ויאני מדרתי אורך התיאורא שלי והיא 7.5 ס"מ, ואורך הזרוע כולה כשהיא ישרה לא יותר מ-20 ס"מ, ואם כן בנער ב"מצווה, שאיבריו קטנים בהרבה, איך יכול להיות מקום להנחת תפילין כאלה?].

(3) בשו"ע שם נאמר ש"בגובה הבשר שבפרק הזרוע שבין המרפק... להכתף, וזה המקום נקרא קיבורת, אבל לא יניחנה למעלה מהקיבורת, דהיינו שלא יניחנה למעלה מחצי הפרק...". זאת אומרת שעד חצי הפרק נקרא קיבורת ולא יותר ואף שגובה הבשר נמשך גם שם, ולכן לא הוצרך לפרט זאת שוב בסעיף ח.

הרב י. ש. גינזבורג, עומר

מקום ההנחה הוא העיקר

שמחתי לקבל לידי את גיליונכם הנכבד לשבת פרשת שמות (גיליון תשנ"ו), ובו מצאתי להרב יוסף יצחק שי' רבינוביץ שהעיר בעניין תפילין גדולות לבעלי זרוע קטנה. ומכיוון שעל-אף חשיבותו הרבה של נושא זה לא ראיתי שידונו בו כראוי, ראיתי

בקשר למה שהעירו בגיליון תשנ"ו, בעניין תפילין של יד, דאולי מניחים אותן ח"ו שלא כראוי ר"ל.

הנה המדידה הנכונה היא, כאשר היד ישרה 180 מעלות, ולא מקופלת, אזי יש שיעור שלם גם אצל נער ב"מצווה, והכול על מקומו בא בשלום.

ולהעיר דאדמו"ר הזקן בסי' כז ס"ב כתב, דהקיבורת היא למטה מחצי הפרק שבין מרפק לכתף, ולכן בס"ח לא כתב הענין ד'חצי' כמו שכתב הבית יוסף בשולחן ערוך ס"ז, כי מניח על הקיבורת, והיינו הך. עיין ביאור הלכה ס"א ד"ה בראש העצם כו'. ואם כן יסוד הלכה זו אינה מחצי ולמטה אלא היכן מקום הקיבורת, וד"ל ואכ"מ.

למי שידו קטנה במיוחד, ניתן להזמין תפילין שהתיאורא והמעברתא שלהם לא יהיו רחבים יותר מהצורך, ואז לא יפריע לו מה שהקציצה היא ד' על ד' סנטימטר.

הרב יוסף יצחק בלינוב, רב מרכז העיר, ב"ב

תגובה

(1) בעניין מקום ההנחה כבר העיר זאת המשנה ברורה על אתר (ס"ק ד), שלכן "נכון למנוע מלהניח תפילין גדולים", וראה בארוכה בס' הלכה ברורה להרב דוד יוסף ח"ב (בשו"ת אוצרות יוסף שבסוף הספר, סי' ז). והרה"צ מצאנז-קלויזנבורג זצ"ל בשו"ת דברי יציב (חלק אורח חיים, סימן עז אות ז), כתב וז"ל: "ובאמת נסתבכתי, דלברק הבית שן מקום תפילין הוא רק מבשר התופח עד חצי הזרוע, ולהשימוש רבא ובסוף ה' תפילין מהלכות קטנות (דף י' טור א') והובא בטור או"ח סי' ל"ב] דשיעור תפילין אצבעיים על אצבעיים, איך אפשר שמקום בזרוע להניח ב' תפילין כמו שכתוב שם בסי' כ"ז

כל פנים נותר מרווח מועט ביותר וקשה לצמצם. פשוט וברור לכל בר דעת שבמצב כזה, שאין אפשרות גם להניח במקום הנכון - ההנחה במקום הנכון, שהיא מעיקר הדין, עדיפה על ה"הידור" של גודל התפילין של יד.

ואם למאן דהו (מטעמי שפיץ חב"ד וכדומה) השכל הישר וההיגיון הפשוט אינם מספיקים, כך כותב רבינו זי"ע במכתבו מיום ט' תמוז תשט"ז (אגרות קודש חלק י"ג עמ' רנא): "ומה שכתב: מה יש לבכר יותר בתפילין של ראש: אם ההידור של 'אצבעיים על אצבעיים' או ההידוק היפה? תמוה[ה] שאלתו, כי מה זה שייכות בין שני הדברים?¹; ואם תמצי-לומר שאפשרי שאלה כזו, היינו שאי-אפשר שיהיו שני העניינים, מוכן שההידוק במקום הוא ראשונה במעלה, כיוון שהוא מעיקרי המצווה".

הרי לנו דברים ברורים כתובים וחתומים בטבעת המלך, שההידוק במקום הנכון הוא הראשון במעלה, אם יש מזה סתירה לההידור ד'אצבעיים על אצבעיים'. ולכן לפלא הוא שרבים מאנ"ש אינם מתנהגים לפי האמור, וחובת רבני אנ"ש שיחיו לעורר על דבר פשוט זה שרבים נכשלים בו.

ואסיים בטוב - בתקווה לשיפור ותיקון הנ"ל.
שמואל הסופר

לנכון לבוא בדברים קצרים ופשוטים מה שנראה לעניות-דעתי בעניין זה.

מובא בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן בסי' לב סעיף סג - והוא מהשימושא רבא ורא"ש כמצויין שם - וזה לשונו: "והגאונים אמרו שהבתיים של ראש צריך להיות אצבעיים על אצבעיים לכתחילה, ואם פחת לא פסל, ובתיים של יד אצבע על אצבע לכתחילה. וכל אצבע סתם היא גודל. ויש לחוש לדבריהם אף שלא נהגו כן". ובאגרת הקודש סימן י': "...ולכן רוב המצוות יש להם שיעור מצומצם, כמו אורך הציצית - י"ב גודלין, והתפילין - אצבעיים על אצבעיים, ומרובעות דווקא".

ואכן, על-פי דברים אלו נהגו חסידיו חב"ד להדר ולהניח תפילין שגודל בתיהן (כן הוא פשוטות לשונו של רבינו הזקן שם וכפי שמדייק רבינו במכתב מכ' אלול תשי"ז - אגרות קודש חט"ו עמ' תלז, וראה גם כן באגרות קודש ח"א עמ' שס, ודלא כדעת הב"ח ששיעור הנ"ל כולל את התיטורא) אצבעיים על אצבעיים.

ובנוגע למקום הנחתן של תפילין של יד, מובא בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן סימן כז ס"ב, וזה לשונו: "צריך להניחה בגובה הבשר שבפרק הזרוע, שבין המרפק שקורין אולעמבוגין בלע"ז להכתף, וזה המקום נקרא קיבורת, אבל לא יניחנה למעלה מהקיבורת, דהיינו שלא יניחנה למעלה מחצי הפרק שבין המרפק להכתף, ואפילו בחצי התחתון של זה הפרק לא יניח בתחתיתו ממש למטה מהקיבורת".

שיעור זה בפשוטות הוא על כל חלקי בית התפילין של יד (כולל התיטורא והמעברתא), שאף חלק מהם לא ימצא מחוץ למקום הנ"ל, כנפסק ברמ"א סימן כז ס"א ובמשנה ברורה שם סימן-קטן ד וכן בביאור הלכה שם, והעיקר לעניינו - כן משמע מסתימת לשון אדה"ז (דלא כביאור הגר"א שם שמתיר להניח בחצי העליון, שדעת יחיד הוא).

אך דא עקא - לפי מדידות שעשיתי בזמנו (המדידות המדויקות אינן תחת-ידי כעת, אך דבר פשוט הוא ובידי כל אחד להיווכח בכך בעצמו), לבחור בר"מצווה בגודל ממוצע ומתחת לכך, וכן להרבה אנשים מבוגרים, אין מספיק מקום בקיבורת להניח תפילין של אצבעיים על אצבעיים, או שעל

1) שאין לו כל בסיס ומקור, שכן אדה"ז מביא הידור הנ"ל רק בתש"ר. בב"ח על הטור (הובא ב'התקשרות' גיליון תקמג) סי' לב פוסק "שלענין הלכה כל בעל נפש יחמיר שיהא רוחב התיטורא (במכתבי הרבי המצוטטים בפנים אינו כן, עיי"ש) אצבעיים על אצבעיים בין של ראש בין של יד". אך בלשונו של אדה"ז א"א להעמיס כנ"ל, שכן פוסק הוא במפורש "ובתיים של יד - אצבע על אצבע לכתחילה" וק"ל. ונראה שהא דאנ"ש [ורבותינו נשיאנו, וכמ"ש באות חיים שם ס"ק יז] מניחים ג"כ תפילין של יד גדולות, אינו מצד ההידור האמור, אלא מכיוון שכן נהוג בתש"ר עשו ג"כ בתש"י, לנוי מצוה בלבד [פסקי תשובות סי' לב הערה 468], אך אין בזה דיוק. ופשיטא מלשון אדה"ז שם שאין עניין שיהיה ב' התפילין באותה המידה.

2) כן הוא בנוגע לתש"ר, היות שלשיטת אדה"ז בשולחנו סי' כז סי"ד "דהיינו שקצה התחתון של התיטורא יהיה מונח על מקום התחלת עיקרי השער במצחו, ונמשך המקום הראוי להיות תש"ר עד סוף מקום שמוחו של תינוק רופס" - שאלה כזו נדירה במציאות [ראה ביאור הלכה סי' כז ס"ט ד"ה עד סוף].

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת בשלח

י"ג בשבט, שבת שירה

שחרית: נוהגים לעמוד בעת קריאת השירה.¹
 בבית חיינו נהוג לנגן ב"והמים להם חומה)
מימינם ומשמאלם הראשון (יד, כב) כמו בסוף-
 פסוק רגיל, ובשני (יד, כט) כמו לפני "חזק", וכן
 בתיבות "ובמשה עבדו" (יד, לא). בשירה עצמה
 (פרק טו) מנגנים בכל מקום שבו מוזכר שם ה':
 פסוקים א-ג. ו. יא. טז-יט. ובשירת מרים (טו, כא):
 "שירו לה'... ביים" וכן ב"נהלת בעוז אל נווה
 קדשך" (טו, יג).²

קוראים³ בסוף הפרשה: "תמחה את זכר (ז' בסגול),
 ואחריכך זכר (ז' בצירי)⁴ עמלק", הן בשביעי והן

במפטיר (בדבר שלילת 'הכאת עמלק' כבר נתבאר
 ב'התקשרות' גיליון קט"ז).

הפטרה: "ודבורה אשה נביאה... ארבעים שנה"
 (שופטים פרק ה) ⁵.

המנהג לאכול בשבת שירה 'שווארצע קאשע'⁷
 ודייסה ממין קטניות הנקרא כיום בארץ (בטעות)⁸
 'כוסמת'], ומקורו כדלהלן:

בשבת שירה תש"ב סיפר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ
 נ"ע:⁹

"המהר"ל מפראג [שהיה מייסד, מבסס ומפיץ

חוששים שישמע כאילו שתי המילים גם יחד כתובות בפסוק
 עצמו). וראה בשו"ע אדמוה"ז הל' קריאת-שמע סי' סד ס"ב,
 פרמ"ג שם, א"ר סי' קלו ס"ק ד וב'התקשרות' גיליון ש"מ עמ'
 19 וש"נ.

5) וכבר כתבו זאת פוסקים בדורות שעברו, כמובא ב'לקוט
 יוסף - מועדים' (ה) עמ' 259.

6) ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד. ובשיחות-קודש
 תשל"ו ח"א עמ' 459 איתא, שמנהג חב"ד בד"כ לקצר בהפטרות,
 להוציא פרשתנו [ההפטרה הארוכה ביותר!] כי בה גם המלחמה
 היא חלק מן השירה, עיי"ש. [הרה"ג ר' מאיר מאוזו שליט"א
 כתב לי בטעם הדבר שהספרדים בד"כ מקצרים בהפטרות,
 כיוון "שעל הרוב מקפידים האשכנזים שלא לפחות מכ"א
 פסוקים בהפטרה, והספרדים סומכים דהיכא דסליק עניינא
 סגי, וזה מצאתי בכעשר הפטרות במשך השנה. רק בהפטרות פ'
 שקלים מיחלפא שיטתייהו של האשכנזים והספרדים. ומנהגנו
 בתונים להתחיל גם שם 'בן שבע שנים' כמנהג אשכנז - ומנהג
 חב"ד שם כהספרדים].

7) ספר-המנהגים עמ' 72. לוח כולל-חב"ד. המקור - הייס"יום,
 י"ז בטבת. ובהערות וצינונים שם ח"ב ציין שהמנהג נזכר כבר
 בב"ח סי' רח ד"ה והתוספות מסתפקים. וכנראה קשור לכל
 האמור בקטע הבא (כיוון שהמאכל חביב על העופות).

8) משנה-ברורה סימן רח ס"ק ב. סידור 'מנחת ירושלים'
 (תשל"ב) עמ' 1057. וראה אנציקלופדיה-הלמודית ערך 'דגן'
 ובציורים שם.

9) ספר-השיחות תש"ב עמ' 73 (תרגום מאידיש).

1) ספר-המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חב"ד. בדרך-כלל כשהרבי
 היה עומד בקרה"ת, הפנה פניו אל הס"ת מ'ויושע" מתחילת או
 מאמצע הפסוק לערך (לא היתה קביעות בזה) ועד גמר שירת
 מרים; וכן עמד אז גם לאחר שנת תשל"ח, מאז שהחל לשבת
 בקרה"ת.

2) כן הוא בהקלטת קרה"ת של הבעל-קורא, הרה"ח ר' מרדכי
 שוסטערמאן ע"ה. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ריז.
 אדמוה"ז היה קורא בתורה את שירת היס בנוסח-טעמים
 מיוחד, השונה מנוסח הקריאה דכל השנה וגם משאר השירות
 שבתורה, וכן נהגו גם כל בניו. הוא לימד זאת להרה"ק הרב"ש
 בן הצמח-צדק, שלימד זאת להרה"ק הרה"א אחי אדמו"ר
 מהורש"ב נ"ע (לקוטי-דיבורים ח"ב עמ' 460. וראה בסה"ש
 תש"ו עמ' 38, ובלה"ק בס' תולדות אדמוה"ז ח"ד עמ' 1070
 משיחה בסעודת ליל שש"פ תש"ו).

3) שם, ובמנהגי פורים בעמ' 72. וראה שם הערת הרבי בארוכה.
 (לכאורה אין ההוראה שייכת לקוראים במבטא ספרדי או
 "ישראלי" שאינם משנים בכל מקום בין צירי לסגול).

4) כמובן, יש לדייק לקרוא את הטעם 'מונח' בשתי הפעמים.
 הקורא בתורה וטעה בתיבה אחת, רגילים בין אנ"ש לחזור
 רק על התיבה המוטעית, כמו כאן בניקוד תיבת "זכר" (ואין

יום ראשון

י"ד בשבט

במנחה אין אומרים תחנון.

יום שני

ט"ו בשבט

חמישה-עשר בשבט:

* אין אומרים תחנון¹⁵.

"ראש-השנה לאילן" נוגע לדינא בארץ-ישראל - "לעניין מעשר, שאין מעשרין פירות האילן שחנטו קודם שבט על שחנטו לאחר שבט¹⁶", אבל לא מצינו בש"ס שייקרא ט"ו בשבט בשם 'יום-טוב'. המקור היחיד לכך הוא - כמבואר בראשונים¹⁷, ש"כיוון דקתני בהדי הדדי, כל ארבעה ראשי-שנים ביחד, בהא

של מנהגי ישראל¹⁰] קבע מנהג¹¹, אשר בשבוע של פרשת בשלח היה מורה לכל מלמדי התינוקות ולכל ההורים לילדים¹² קטנים, לקבץ את הילדים בשבת שירה בחצר בית-הכנסת ולספר לילדים את סיפור קריעת ים-סוף, כיצד שרו הציפורים וציפצפו בשעה שמשה וכל בני-ישראל, אנשים ונשים, שרו את שירת 'אז ישיר', והילדים הקטנים קטפו פירות מעצי הים¹³ והאכילו את הציפורים ששרו ורקדו.

"המהר"ל היה מצווה לתת לילדים 'קאשע' [=דייסה, כדן] שיתנהג לפני התרנגולים והציפורים¹⁴, לזכר פירות הים שבהם האכילו הילדים הקטנים את הציפורים. לאחר מכן היה המהר"ל מברך את כל הילדים ואת ההורים, שיזכו לחנך את הילדים ולגדלם לתורה, לחופה ולמעשים טובים".

(10) 'התוועדיות' תשמ"ו שבהערה הבאה.

(11) בשעתו העיר הרבי: 'והלוואי היו מחדשים עתה מנהג זה בכל קהילות ישראל', 'התוועדיות' תשמ"ו ח"ב עמ' 448 (ועיי"ש בחריפות בעמ' 454 - בלתי מוגה). ובלקוטי-שיחות ח"ב עמ' 522 מבאר ההוראה מסיפור זה, עיי"ש. אולם למעשה, כשהציעו לפרסם עד"ו, נענו בהוראה: "לא להעתיק כל זה עתה - כי כנראה נשתקע המנהג לגמרי, וכשם שמצווה כו' כך כו" (=כשם שמצווה לומר דבר הנשמע, כך מצווה שלא לומר דבר שאינו נשמע) - היכל-מנחם ח"ב עמ' לו, מתאריך ו' שבט תשמ"ח, אבל בס' 'לקט הליכות ומנהגי ש"ק' עמ' 75 תיקן, שהמענה היה בשנת תש"ג, לאלה שרצו ללמד זאת לילדים ב'חדר'. וראה להלן הערה 14.

(12) והכוונה גם לילדות - כדמוכח מקריעת ים סוף (התוועדיות תשמ"ז שם, הערה 115).

(13) ראה שמות רבה כ"א.

(14) והעיר הרבי: "אלא שלא ראינו שכ"מ ח"א אדמו"ר ינהוג כן. [ויש לומר מהטעמים לזה - מה שכתב אדמוה"ז בשו"ע (או"ח סי' שכד ס"ח) "יש נוהגים לתת חיטים לפני העופות בשבת שירה, ואינו נכון שהרי אין מזונותיהם עליך" (דפסק כהמג"א שאוסר, ולא כמו שמסיק בס' תוספת שבת הובא באורחות-חיים שם, שכיוון שנהגו כן לשם מצווה אין להקפיד בכך), ובימינו אלו לא מצוי שיהיו תרנגולים וכיוצא בהם שמוזנותיהם עליך (כפי שהיה רגיל בדורות שלפני זה בעיירות הקטנות)].

"בכל זאת, הרי זה רק בנוגע להאכלת העופות, אבל בוודאי שיש לספר לילדים את כל הנ"ל, ובמיוחד - לנטוע בהם מידה טובה של רחמנות על בעלי-חיים (שמתבטאת גם בסיפור דהאכלת העופות), "ורחמיו על כל מעשיו" - ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 222.

(15) סידור אדמוה"ז, לפני 'למנחם... יענד'. וראה השלמה לשו"ע אדמוה"ז (נדפסה במהדורה הישנה בסוף ח"א עמ' 357 ובחדשה בסוף ח"ד עמ' תכו) ס' קלא ס"ח.

(16) פרש"י ורע"ב ריש ראש-השנה. רמב"ם הל' תרומות פ"ה הי"א. וזאת כיוון שהאילנות מפסיקים לניוק מהמים דאשתקד, ומתחילה אצלם יניקה חדשה בפועל, ארבעה חדשים לאחר שנידונין על המים. ירושלמי ראש-השנה פ"א ה"ב. ראה הדעות ביחס לשיעור חנטה, הבאת שליש ועונת המעשרות בס' 'המועדים בהלכה' עמ' קפב, אנציקלופדיה-תלמודית ערך 'הבאת שליש' וערך 'חנטה' בתחילתם, ובמפורט בהערות לס' 'שבת הארץ' (מהדורת תשנ"ג) ח"א עמ' 392.

שנת תשס"ט, שנה ראשונה למשיטה, היא שנת מעשר-שני [ומומלץ להירשם כ'מנוי' באחת מקרנות המעשרות על-מנת לחללו כראוי]. פירות-האילן שחנטו אחרי ט"ו בשבט זה שייכים לשנה זו, ואלה שחנטו לפני ר"ה שייכים לשנת השמיטה תשס"ח. לפי הרמב"ם חנטה היא 'הבאת שליש' ולפי תוס' חנטה כפשוטה - נפילת הפרח והופעת הפרי [כמה זני אבוקדו ותפוז ה'מביאים שליש' בין ר"ה לט"ו בשבט, יש המפרישים מהם הן מעשר-שני והן מעשר-עני]. לא ניתן להפריש תרו"מ מפירות שנה אחת על פירות שנה אחרת. בלימון, שנותן פרי כל השנה, ובפירות העשויים להביא שליש סמוך מאוד לט"ו בשבט, כגון שסק, יש להיזהר מתערובת. אם אירעה, ראה בס' 'משפטי ארץ - תרו"מ' (בהוצאת בימ"ד גבוה להלכה בהתישבות, תשנ"ח) פ"ח ס"ז-ח, ובקונטרס 'הפרשת תרו"מ במערכת הציבורית' (בהוצאת מכון התורה והארץ, תשנ"ב) עמ' 138 (בפרי-האדמה הולכים לפי תאריך הלקיטה, ור"ה שלהם היא ב'א' בתשרי). (17) מרדכי ראש-השנה פ"א סימן תש"א. הגהות מיימוניות הל' שופר פ"א סוף ס"ק א.

בקב חרובין מערב שבת לערב שבת", ובהמשך לזה מסופר על כמה וכמה ניסים שאירעו לו, בהיותו 'מלומד בניסים'²⁵.

יש נוהגים לומר ליקוטים מתנ"ך וזוהר כו'²⁶ - ועל זה כתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "לא ראיתי במדינותינו נוהגים כן"²⁷.

כינסים:

התאחדות כל האיברים היא על-ידי ה"ראש", וכיוון שכל ארבעת הראשי שנים קשורים זה לזה, יש עניין מיוחד לכנס את בני-ישראל בראש-השנה לאילן, שיהיו כבראש-השנה הכללי "לאחדים כאחד", ובפרט כינסים של ילדי-ישראל שלפני בר-מצווה ובת-מצווה "צבאות השם", כיוון שבהם מודגש במיוחד עניין הצמיחה והגידול, גם (ובעיקר) ברוחניות, שאז הוא עיקר החינוך "חנוך לנער"²⁸.

יש לבחור את הזמן המתאים כדי שיהיה 'ברוב עם' הכי אפשרי, בכל מקום ומקום לפי עניינו: לאחר מנחה דערב ט"ו בשבט, בט"ו בשבט עצמו, כימים שלאחרי, עד ליום השבת-קודש (פרשת יתרו), השבת דמתן-תורה (ומה טוב בכל אחד מהזמנים הנ"ל, במקומות שונים וכו')²⁹.

וכדאי ונכון להתחיל בעניין של מעשה בפועל **תיכף ומיד**, באופן המותר ושייך ביום השבת: (א) הוספה בעניין הצדקה - אהבת-ישראל ואחדות-ישראל - על-ידי החלטה על סכום מסויים, לא רק החלטה כללית (נוסף על האפשרות לקיים מצות צדקה על-ידי אכילה ושתייה [לחיים]), וכן על-ידי צדקה רוחנית [עצה טובה, לימוד תורה], שיפרישו לעצמם מיד בצאת השבת, ויתנו בפועל בכוקר לעני או לגבאי צדקה. (ב) הוספה בחינוך הילדים, לעוררם אודות קיום המנהג דאכילת פירות ביום זה, ולהסבירם משמעותו³⁰.

25) תענית כד, סע"ב. ספר-השיחות תנש"א ח"א עמ' 300.
26) נדפסו לראשונה בספר 'פרי עץ הדר', ויניציאה, תפ"ח. וכמה פעמים אחרי זה, ובמיוחד בדורנו.
27) לקוטי-שיחות כרך לא עמ' 235.
28) 'התועדויות' תשד"מ ח"ב עמ' 892.
29) ספר-השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 241.
30) שם, עמ' 222, ובהערות. וראה פירוש בכי"ב בהתועדויות תשמ"ח ח"ד עמ' 2120, תשמ"ח ח"ד עמ' 376, תנש"א ח"א

דמיא אהרדי¹⁸".

הלשון הרגיל 'ראש-השנה לאילנות' בלשון רבים, ביאורו¹⁹: כיוון שהתחלת העבודה היא מ'הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך', היינו להשפיע על אחרים, להצמיח אילנות, ורק אחר-כך מתחיל עבודת עצמו בתפילה²⁰.

אכילת פירות:

בט"ו בשבט "נוהגים להרבות במיני פירות של אילנות"²¹, ואף שאז רק זמן החנטה, דהיינו התחלת הצמיחה, נוהגים לאכול פירות מוכנים ופירות הכי משובחים, ואכילה כשיעור ברכה אחרונה דווקא, כי גם הסיום והתכלית כלולים כבר ב'ראש', ורואים אותם כבר אז בגלוי²². ובפרט מיני פירות שנשתבחה בהן ארץ-ישראל - 'גפן ותאנה ורימון... זית שמן ודבש'²³ - 'דבש תמרים'²⁴, ונוהגים לאכול גם חרובים, שיש להם שייכות מיוחדת לניסים, כסיפור הגמרא על רבי חנינא בן דוסא ש"די לו

18) כדמוכח גם מדברי הגמרא (מועד-קטן ז, ד, א) שאם 'גמרי בהדי הדדי, ילפינן מהדדי', ראה שו"ת מהר"ם מרוטנבורג סימן ה [על תשובה זו חתום רבינו גרשום מאור הגולה, ובס' 'אגודה' מובאים הדברים בשם "גאון" - 'המועדים בהלכה' עמ' קפו. וראה שיחות-קודש תשכ"ב עמ' 189]. כל הקטע לקוח מ'תורת מנחם - התועדויות' תשד"מ ח"ב עמ' 948.

19) אף שלשון המשנה בריש ר"ה הוא 'ראש-השנה לאילן'. וראה לקוטי לוי-יצחק אג"ק עמ' תיג.

20) ספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 283.

21) מג"א או"ח קלא ס"ק טו. השלמה לשו"ע אדמוה"ו שם ס"ח. וראה שיחת ליל ט"ו בשבט תשל"ט סל"ח. ש"פ בשלח תש"מ ס"ו. בכלל אין הדגשה לקיים את המנהג דאכילת פירות דווקא **ברבים**. על-פי רוב [כשחל ט"ו בשבט בחול] אוכלים את הפירות כל אחד בפני עצמו, בבית, ביחד עם בני ביתו בתוך הסעודה וכיוצא-בזה (ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 209).

22) 'התועדויות' תשד"מ ח"ב עמ' 914.

23) עקב ח.ח. ב'כפר חב"ד' גיליון 1031 עמ' 35 נדפסה הערה בגוף כתי"ק של הרבי, שבה נאמר: "... ט"ו בשבט קשור באכילת פירות - פירות הנאכלים, ובפרט דאה"ק וכו'". והוכיחו מזה,

שיש עדיפות לפירות הארץ, כמ"ש הב"ח (סל"ח) "קדושת הארץ, הנשפעת בה מקדושת הארץ העליונה, היא נשפעת גם בפירותיה... באכילת פירותיה אנו ניוונון מקדושת השכינה...". (ועד"ז בס' מור וקציעה שם, בס' בת עין פ' בהר, ובשו"ת תורה לשמה סי' תיח, וזה היה טעמם של חז"ל שנהגו כך, כמבואר בברכות מד, א) - ('כפרחב"ד' 1079 עמ' 27).

24) רמב"ם הלכות ברכות פ"ח הי"ג [וראה אנציקלופדיה-תלמודית ערך 'דבש' בתחילתו, וש"נ].

יום שלישי
ט"ז בשבט

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה: יום שני בלילה,
אור ליום שלישי, בשעה 11:16.

בהתוועדות ט"ו בשבט תשל"א הכריז הרבי:
"עכשיו הזמן שצריכים "לכבוש" העולם, על-
ידי יגיעה והוספה ביתר שאת וביתר עוז בלימוד
התורה"³¹.

עמ' 24 ועוד.

31) אפילו לבעלי עסק, וכש"כ ליושבי אוהל. וביאר השייכות
לט"ו בשבט, שכמו באילן צ"ל יגיעה רבה וזמן רב עד שבאים
הפירות, כך בתורה צ"ל 'יגעת' כדי שיהיה 'ומצאת' - לקוטי'
שיחות כרך ו' עמ' 312, עיי"ש.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש